

A TUDOMÁNYOS-MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS HELYZETE ÉS FEJLŐDÉSI IRÁNYAI LENGYELORSZÁGBAN

Wojciech Piróg *

Varsó

A tervszerűen szervezett tudományos és műszaki tájékoztatási tevékenység Lengyelországban már fejlődésének második tízéves szakaszába lépett.

Az országban együttműködő tájékoztatási egységek alapvetően két csoportba sorolhatók:

a népgazdaság egyes ágazataiban, központi hivatalokban és tanácsoknál, illetve

a Lengyel Tudományos Akadémiánál, a Művelődésügyi és Felsőoktatási Minisztériumnál található tájékoztatási egységek.

Az ágazatokon belül a következő típusu tájékoztatási központokat hozták létre:

Vállalati tájékoztatási központ, amelynek feladata az anyavállalat tájékoztatási szolgálatának ellátása. Ezek a központok mindegyiknek azt az anyagot használják fel, amit a magasabb szintű, később tárgyalandó szakközpontok részükre feldolgoznak és átadnak. Jelenleg mintegy 2000 vállalatnak van vállalati tájékoztatási központja. Mivel azonban sok helyütt ilyen központ még nem működik, jelenleg egyre újabbak kezdik meg tevékenységüket. További feladatuk az anyavállalat tudományos, műszaki és szervezési területen elért eredményeiről való tájékoztatás kidolgozása és - főleg a szakközpontokon keresztül történő - terjesztése.

* A CIINTE /Centralny Instytut Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej, Warszawa = Központi Tudományos, Műszaki és Gazdasági Tájékoztató Intézet, Varsó/ igazgatója.

A szakközpontok* feladata országos jelleggel az információ gyűjtése, feldolgozása, tárolása és terjesztése a részükre kijelölt szakterületen, valamint az esetenként fellépő tájékoztatási igények kielégítése. Számuk jelenleg 165, s némely közülük különösen kiemelkedő munkát végez és jelentős eredményeket ér el, így például a Białostok Osrodek Informacji w Instytucie Metalurgii w Gliwicach /Gliwicei Metallurgiai Intézet/, a BOI w Przemysłowym Instytucie Maszyn Rolniczych w Poznaniu /Poznani Mezőgazdasági Gépek Ipari Intézete/, a BOI w Centralnym Ośrodku Konstrukcyjno-Badawczym Przemysłu Okrętowego w Gdyni /Gdyniai Hajóipari Szerkesztő-kutató Központ/, a BOI w Instytucie Celulozowo-Papierniczym w Łodzi /Łodzi Cellulóz- és Papíripari Intézet/, a BOI w Instytucie Obróbki Skrawaniem w Krakowie /Krakói Forgácsoló Megmunkálások Intézete/stb. keretein belül működő tájékoztatási központok. A szakközpontok túlnyomó részben tudományos, kutató-, tervező- vagy szerkesztő intézetek mellett működnek.

Az ágazati /reszort/ központok feladata az adott minisztérium központi apparátusa tájékoztatási szolgálatának ellátása, valamint a minisztériumhoz tartozó területen működő szervezeti egységek tájékoztatási központjainak adminisztratív és módszertani ellenőrzése.

Jelenleg az országban 25 ágazati központ működik.

Három kísérleti vajdasági tudományos-műszaki és gazdasági tájékoztatási központ is dolgozik. Feladatuk a területi /a vajdasági Nemzeti Tanács alá rendelt/ irányító és gazdasági szervek tájékoztatási szolgálatának ellátása, valamint a regionális tudományos és műszaki információk gyűjtése, feldolgozása és szétsugárzása az érdeklődők számára.

A tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatás vezető és országos koordináló szerve, a CIINTE /Centralny Instytut Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej = Központi Tudományos, Műszaki és Gazdasági Tájékoztató Intézet/.

Feladata a következőkben foglalható össze:

kutatási és módszertani munka végzése a tájékoztatás területén;

a tájékoztatási központok hálózatának szervezésével kapcsolatos feladatok ellátása;

az ágazati és szakközpontoknál végzett kutatások felügyelete és instruílása;

a tájékoztatási dolgozók képzése és továbbképzése;

* Óróodki branzowe i działowe = szakközpontok; ez, a szövegben mindig ilyen összetett formában előforduló kifejezés azt jelzi, hogy Lengyelországban kétféle típusú tájékoztatási szakközpont létezik: általános jellegű /branzowy/ és problémaorientált /działowy/. Az első tematikája az egész szakmára vagy több szakma egészére terjed ki, míg az utóbbi egy adott probléma esetleg több szakmához tartozó kérdéseivel is foglalkozik. /A ford. megj./

tájékoztatás a tájékoztatásról és néhány különleges gyűjteményről /például az országban végzett, befejezett tudományos kutatásokról/;

a központi vezetés tájékoztatási szükségleteinek kielégítése;

a lengyel tájékoztatási szolgáltatások, valamint a külföldi és a nemzetközi szervezetek közötti együttműködés szervezése és koordinálása.

A CIINTE egyben betölti a Központi Műszaki Könyvtár szerepét is. Felettes szerve a KNT /Komitet Nauki i Techniki = Tudományos és Műszaki Bizottság/.

A Lengyel Tudományos Akadémia kutatóhelyein is van tudományos dokumentációs osztály és könyvtár, amely egyben a tájékoztatási központ szerepét is betölti. E tevékenységük felett az Ósrodek Dokumentacji i Informacji Polskiej Akademii Nauk /a Lengyel Tudományos Akadémia Dokumentációs és Tájékoztatási Központja/ gyakorol módszertani felügyeletet és ellenőrzi munkájukat. A Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego /Művelődésügyi és Felsőoktatási Minisztérium/ területén főleg az oktatási intézmények könyvtárai folytatnak tájékoztatási tevékenységet. 18 felsőfokú oktatási intézményben működik a könyvtár részeként - tudományos tájékoztatási osztály.

A Minisztérium és a Lengyel Tudományos Akadémia között 1967-ben létrejött, a tájékoztatási együttműködésről szóló megegyezés értelmében a Minisztérium területén folytatott tájékoztatási tevékenység felett a Lengyel Tudományos Akadémia Dokumentációs és Tájékoztatási Központja gyakorol felügyeletet és végzi a koordinációs munkát, valamint ellátja a szervezési feladatokat /kísérleti munka szervezése, oktatás szervezése stb./ mindkét intézmény érdekeinek figyelembevételével.

Ezenkívül jelentős tájékoztatási tevékenységet végeznek

a Ministerstwo Kultury i Sztuki /Kultúra és Művészeti Minisztérium/ fennhatósága alá tartozó munkahelyeken /az országban folytatott könyvtári tevékenység általános felügyeleti szerve; ide tartozik a Biblioteka Narodowa /Nemzeti Könyvtár/ is/;

a Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej /Egészségügyi és Társadalombiztosítási Minisztérium/ vonalán, valamint

más, nem-gazdasági jellegű központi szervek keretein belül működő egységekben.

Ezt a tevékenységet azonban az országos szervezés keretein kívül folytatják. Az egészségügyi területen tájékoztatási tevékenységet folytat még bizonyos fókig a Główna Biblioteka Lekarska /Központi Orvosi Könyvtár/ és néhány orvosi intézetben, például az Instytut Reumatologizny-ban /Reumatológiai Intézet/ és a Centralny Ośrodek Doskonalenia Kadr Lekarskich-ban /Orvosi Kádereképző Főközpont/ is működnek tájékoztatási központok.

Lengyelországban a tudományos és műszaki tájékoztatási szolgálat tevékenységi területét a dokumentumok széles körére terjesztette ki: tulmenően a klasszikusnak mondható tudományos-műszaki folyóiratokon, a dokumentumok különböző fajtáit használja fel munkájában. Ezek közül meg kell említenünk a szabadalmi leírásokat, a vállalati irodalmat /katalógusok, prospektusok és egyéb vállalati kiadványok/, tervezési és szerkesztési munkákat, a befejezett kutatási munkákról szóló jelentéseket, tudományos és műszaki konferenciák anyagát, kongresszusok anyagát stb. Az elvégzett vizsgálatok eredményeképpen a tájékoztatás javított, korszerű formáit dolgozták ki. Ilyen például a vezetők részére különösen használható tájékoztatási kiadványforma, a tanulmányszerűen kidolgozott elemző szintézis.

Megnövekedett tehát és egyre gyorsabban bővül a tájékoztatás iránti igény, egyre jobban kihasználják az információs forrásokat. A fejlődés azonban annak ellenére, hogy a tájékoztatási szolgálatok által egy évben nyújtott információk mennyisége már csak milliós nagyságrendű számmal fejezhető ki, még nem kielégítő, bár évről-évre emelkedik a tájékoztatás színvonala, javul a szolgáltatások alkalmazhatósága; a központokban egyre magasabb kvalifikációju szakembereket alkalmaznak, bővítik a műszaki - technikai hátteret, javítják a munkafeltételeket. A CIINTE, valamint az ágazati és szakközpontok által szervezett tanfolyamokon évente kb. 1000 főt képeznek ki. A varsói egyetemen az 1969/70-es évben tudományos és műszaki tájékoztatási posztgraduális tanfolyamot indítottak.

Jelentős mértékben megnövekedett a lengyel és az országhatáron túli tájékoztatási szolgálatok együttműködése. Ennek révén kölcsönösségi alapon igen nagy mennyiségű tájékoztatási anyag vált hozzáférhetővé. Ilyen együttműködés tapasztalható a KGST tagországaival, illetve a FID-en belül sok kapitalista országgal. Különösen szoros kapcsolat alakult ki mind a KGST tagországok közötti sokoldalú együttműködés, mind a Szovjetunió és Lengyelország közötti kétoldalú megbeszélések eredményeképpen. Ez megnyilvánul az információs anyagok cseréjében, tapasztalatcserében, gyakorlati szakemberek cseréjében, az információ területén közös szervezetek kialakításában és közösen végzett tudományos munkában.

Kísérleti és módszertani munkát a CIINTE és néhány szakközpont végez. A CIINTE munkái különösen az országos tudományos-műszaki és gazdasági tájékoztatási rendszer létrehozásának és tökéletesítésének feltételeire, a népgazdaság irányításával és szervezeti felépítésével való kapcsolatra vonatkoznak; foglalkoznak a felhasználó igényeinek a figyelembevételére vonatkozó lehetőségekkel, az információgyűjtés, a feldolgozás és a szétsugárzás korszerű formáinak és módszereinek a bevezetésével, az országos tudományos-műszaki és gazdasági tájékoztatási rendszer területére vonatkozó terminológiával és szabványosítással, valamint a tájékoztatási folyamatok mechanizálásával és automatizálásával. A legutolsó téma különösen fontossá vált az utóbbi időben; ezt a munkát a CIINTE az érdekelt szakközpontokkal szoros együttműködésben végzi. /Igy például már néhány év óta analóg számítart alkalmaznak a gliwicei BOI przy Instytucie Metalurgii Żelaza w Gliwicach /Vaskohászati Intézet Tájékoztatási Központjának/ munkájában./

A jelenlegi helyzetet általában úgy lehetne jellemezni, mint a számítógépek a tájékoztatási munkában történő alkalmazására vonatkozó kutatási, kísérleti fázist. Olyan eredményeket is értek már el azonban, melyek a gyakorlatban alkalmazást nyertek. Ezek közé tartozik a CIINTE és a varsói Zakład Obliczeniowego Warszawa, Warszawska Stacja Maszyn Elektronicznych /Számítástechnikai Intézet varsói computer-állomása/ közreműködésével elkészített computer-program /IBM 1440 computerre/, melyet az országban belülről végzett befejezett kutatási munkákról szóló összefoglaló füzetek szerkesztésére használnak fel /ezekről a CIINTE nyilvántartást vezet/. A rendszer neve: IGA /Informacja Grupowana Automatycznie = információk automatikus csoportosítása/. Eddig közel 30 programrészletet dolgoztak ki; a rendszer továbbépítése folyamatban van. 1968-tól a fent említett füzetet havonként jelentetik meg. Az egy-egy füzet kiadását megelőző műveletek, előkészítő folyamatok átfutási ideje a computer alkalmazásával jelentősen csökkent. Kidolgoztak megfelelő gépi kereső programot is az adott anyagra, a teljes, kumulált gyűjteményből.

A tájékoztatási műveletek gépesítésével kapcsolatos kutatások kísérleti munkáját általában különböző típusú gépeken, különböző tematikájú dokumentációs anyaggal és különböző szervezési rendszerekben végzik. A Przeгляд Piśmiennictwa Zagadnień Informacji /Információs feladatok irodalmának szemléje/ c. kiadvány KWOC típusú permütációs indexének előállítására lengyel gyártmányú ZAM 41 computer segítségével történt. Hasonló munkát folytat az elektrotechnika, elektronika és a hajóipar területén az Instytut Maszyn Matematycznych /Matematikai Gépek Intézete/, amely már kidolgozta és alkalmazza az INBI és az IBIS elnevezésű rendszereket /Informacja Bibliograficzna = bibliográfiai tájékoztatás; Informacji Bibliograficznej Szukanie = bibliográfiai információ keresése/.

A vállalati irodalom feldolgozására és az abból adott tájékoztatáshoz MINSZK 22 gépre tervezik egy rendszer felépítését, míg más munkák folynak a kémia, az építészet területén, a Nemzeti Könyvtárban stb. A munkák célja nemcsak az, hogy a különböző területeken mutatkozó feladatokat különböző rendszerekben és gépeken megoldják, hanem főleg a tapasztalatok gyűjtése, káderek nevelése és javaslatok kialakítása az országos tájékoztatási rendszer gépesítése vonatkozásában.

A terv szerint ezeket a részmunkákat kutatási - kísérleti szinten 1968-1970-ben végzik és be is fejezik. Az eredményeket figyelembe véve kerül majd sor a tájékoztatási folyamatok gépesített országos rendszere tervezetének elkészítésére.

A kutatómunka területén a CIINTE együttműködik - különösen a KGST és a FID keretein belül - külföldi partnerekkel is. Így részt vesz a KGST-nek "A KGST tagországok effektív tudományos-műszaki tájékoztatási rendszerének kidolgozása a feldolgozási, keresési, kiadási és távadatközlési folyamatok komplex gépesítésének és automatizálásának módszerei és eszközei alapján" c. témájában.

A tájékoztatási feladatai egyre bővülnek - a tájékoztatás színvonalával, teljességével és hatáscsökkentésével kapcsolatos követelmények

rohamosan növekednek. Fontos feladat hárul a tájékoztatásra az 1968. októberében a LEMP V. kongresszusán hozott határozat alapján is. Ebben a népgazdaság rekonstrukciójára és fejlődésére nagy hatással levő oly ágazatokban írják elő a fejlesztést és a termelékenység növelését, mint a gépgyártásipari, nehézipari, kémiai és energetikai ágazat, valamint ezeken belül az elektronikai, az elektrotechnikai és a műanyagipar; a kéntermelés, réztermelés stb. A műszaki fejlesztés meghatározó tényezői között jelentős szerepet játszanak a tudományos és kutatóintézetek, laboratóriumok, tervező-, szerkesztő és műszaki irodák, valamint tájékoztatási központok rendelkezésére álló lehetőségek és ezek kihasználása. Így az országos tájékoztatási rendszer tökéletesítése igen fontos a népgazdaság műszaki és szervezeti fejlesztése, valamint a fejlődés szempontjából.

A tájékoztatási tevékenységben elért nagy műszaki és szervezeti fejlődés mellett hiányosságok és hibák is mutatkoznak. Ennek főleg az az oka, hogy az ország egészében folyó tájékoztatási tevékenység, különösen a gazdasági ágazatokon kívül, nincs megfelelően koordinálva. Párhuzamosság mutatkozik a gyűjteményekben, munkákban és kiadványokban; alacsony a gyűjtemények kihasználtsági foka stb. Némely tudományterületen /például a társadalomtudományok területén/ még a jelen pillanatban sincs tervszerűen szervezett információs tevékenység.

A szakközpontok tematikájának túlzott elaprózódása kedvez több negatív jelenség kialakulásának is /a gyűjtemények megkettőződése, a párhuzamos munkavégzés/, valamint nehezíti a tájékoztatási folyamatok gépesítését is. A legjelentősebb hiány a gazdasági ágazatokban, valamint a Lengyel Tudományos Akadémián, a Művelődésügyi és Felsőoktatási Minisztériumnál, a Kultúra és Művészet Minisztériumnál és az Egészségügyi és Társadalombiztosítási Minisztériumnál végzett tájékoztatási tevékenység közötti kapcsolat hiánya. Szükséges a gazdasági és az azon kívüli területeken folyó tájékoztatási tevékenység sürgős integrálása a munka tökéletesítése érdekében, valamint valamely központi szinten létrehozott szervezet felhatalmazására, hogy ezt a tevékenységet koordinálja és megfelelő ellenőrzést fejthessen ki. Megérték a feltételek arra, hogy a tudomány és a technika teljes egészét felölelő egységes, országos tájékoztatási rendszer alakuljon ki, és azt a KGST tagországai közt felépítendő tervezett nemzetközi tájékoztatási rendszerhez csatolják. Az egységes, országos tájékoztatási rendszerben bizonyos kategóriába tartozó központok kötelesek lesznek tájékoztatási szolgáltatásaikkal minden érdeklődőnek rendelkezésére állni. Az egységes, országos tájékoztatási rendszerre vonatkozó, már kidolgozott koncepciókban előirányozzák a tipizált központok működését, az országos jelleggel az érdeklődők, felhasználók rendelkezésére álló központok tevékenységének koordinálását, a tematikai profilizációt, a megfelelően nagy volumenű gyűjtemények kialakítását, az ETO kötelező alkalmazását, a külföldi tudományos és műszaki irodalom beszerzésének országos szintű koordinálását, az információs gyűjtemények leghatékonyabb felhasználását elősegítő alapelvek és a tájékoztatásban dolgozók oktatására vonatkozó egységes elvek kidolgozását.

Az egységes, országos rendszerben a következő tipizált központok kialakítását javasolják:

az anyavállalatok információs igényeit elégíti ki a vállalati központ /órodek zakładowy/;

az adott szakmai, népgazdasági vagy tudományos területen minden érdeklődő részére rendelkezésre állnak a szakközpontok /órodek branżowy i dzialowy/ vagy országos központok /órodek centralny/. Ez utóbbiak meghatározott fajtájú dokumentumokról /például a szabadalmi leírásokról/ adnak tájékoztatást, vagy nagyobb területet átfogó tájékoztatással foglalkoznak /például: építészet, kémia, elektrotechnika stb./;

az anyaintézmény tájékoztatási szolgálatának ellátása mellett egyidejűleg az anyaintézmény egyéb központjainak koordinálását és felügyeletét is ellátja a tröszt /órodek zjednoczeniowy/, ágazati /órodek resortowy/ központ;

a vajdaság területén felmerülő információs igényekkel foglalkozik, a területen működő gazdasági egységeket tájékoztatja a szakmailag többoldalú vajdasági tudományos-műszaki és gazdasági tájékoztatási központ /województwi órodek informacji naukowej-technicznej i ekonomicznej/.

Az alapelveknek megfelelően növekszik az ágazati és a tröszt központok jelentősége az alacsonyabb kategóriába sorolt központok koordinálásában, valamint az ezek tevékenységéhez szükséges eszközök biztosításában. A jelenlegi helyzettel szemben a szakközpontok nem gyakorolnak majd szakmai felügyeletet a szakterületükhöz tartozó vállalati központok felett és a vállalati központok munkájukban nemcsak a szakközpontokra támaszkodva tevékenykednek, hanem az anyavállalat igényeinek megfelelően érdemi munkát is végeznek majd.

A fejlesztés célkitűzése az olyan egységes, országos tájékoztatási rendszer kialakítása, amely igénybe veszi a korszerű technika által nyújtott lehetőségeket, különösen azáltal, hogy az információ tárolására, keresésére és szétválogatására computereket használ fel. A lengyel egységes, országos tájékoztatási rendszer a KGST tagországok nemzetközi tájékoztatási rendszerének egy láncszemét alkotja majd. A nemzetközi rendszer tervezetét az ez évben életre hívott Meződunarodnój centr naucznoj i techniceszkaj informacii /Nemzetközi Tudományos és Műszaki Tájékoztatási Központ/ dolgozza ki és realizálja.

A CIINTE ez évben készíti el az országban folyó tájékoztatási munka fejlesztésének programját az 1971-1975-ös ötéves periódusra, valamint 1985-ig szóló fejlesztési programját. Ebben figyelembe veszi a KGST tagországok ugyanebben az évben kidolgozott, a tudományos és műszaki tájékoztatás fejlesztésére vonatkozó prognózisát, amelynek címe: "A tudományos-műszaki információk megszerzésére, táv-adatközlésre, feldolgozására és felhasználására vonatkozó új módszerek és eljárások kialakítását célzó tudományos és műszaki kutatások alapvető trendjei".

A CIINTE-ben kidolgozott fent említett munkák az információs tevékenység többéves fejlesztésének az alapjait adják meg. A terve-

zet egyes pontjainak megvalósulása 1971-től folyamatosan következik be. Első lépésként a jelenleg túl szétaprózott tematika profilizozását hajtják végre a szakközpontok nagy százalékánál, valamint létrehozzák a gazdasági egységeknél és a tudományos területen végzett tájékoztatási munka integrációját. Ezt követi a vállalati tájékoztatási központok szervezése minden olyan gazdasági és tudományos szervezetnél, ahol erre a megfelelő feltételek kialakultak. Egyidejűleg a tájékoztatási munka új módszereit és formáit vezetik be és fejlesztik ki, egyre újabb információs forrásokat vonnak be a tájékoztatási munkába /például tervek és szerkesztési anyagokat is/. Igen nagy figyelmet fordítanak a műszaki fejlesztés szempontjából különösen fontos intézményeknél folyó tájékoztatási tevékenységre. Ilyen intézmények például a kutatóintézetek, ipari és kutatólaboratóriumok, valamint a műszaki, tervező- és szerkesztő irodák. A korszerű technológiai módszerek és gyártmányszerkesztés bevezetését elősegítő tájékoztatási tevékenység területén a tudományos intézetekben és a népgazdaság ágazataiban egyre jelentősebb fejlődés indul meg. Növekedni fog az információ hatékonysága is. Ezt segíti elő a felhasználók igényeinek állandó vizsgálata, a tájékoztatás a tájékoztatásról, a tájékoztatás propagandája és a felhasználók oktatása. Ki fognak fejlődni az olyan tájékoztatási formák, mint az elemző szintézisek, műszaki-gazdasági mutatók összeállítása, gyorsinformáció stb.

A tájékoztatási központok tevékenységének tökéletesítésében, az információs munka színvonalának emelésében, valamint a központok munkájának egyre szorosabb összekapcsolásában az ipari vállalatok, trösztök műszaki fejlesztési és szervezési terveivel, jelentős szerepet játszik a NOT-tal /Naczelna Organizacja Techniczna = Műszaki Vezető Szövetség/ és az általa képviselt szervezetekkel való együttműködés. A NOT főtanácsa 1968. júniusában hozott határozatában kötelezi a NOT-hoz tartozó szervezeteket, hogy munkájukban nagy figyelmet fordítsanak a tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatás ügyére.

1971-1975-ben a szervezetileg és technikailag fejlett szakközpontokban fokozatosan be kell vezetni az információs folyamatok computer segítségével történő automatizálását. Valójában ebben az időszakban a terv szerint ezek a tájékoztatási központok még nem fognak saját computer-állomással rendelkezni, de fokozatosan ellátják őket olyan segédberendezésekkel, melyek lehetővé teszik részükre az országban található computerek felhasználását. E célból megfelelő kutatómunkát is folytatnak. A terv szerint a CIINTE-t 1974-1975-ben saját computerrel kell ellátni saját gyűjteményével kapcsolatos tájékoztatási műveletek gépesítésére, valamint néhány Varsóban működő szakközpont munkájának ellátására.

A tájékoztatási tevékenység fokozatos tematikai profilizozása el fog vezetni a széles témakörű tájékoztatási központok kialakulásához, amelyek a népgazdasági iparágak, illetve a tudomány oly nagy területeivel foglalkoznak, mint a kémia, elektrotechnika, építészet, mezőgazdaság, szállítás, gyógyszeripar, társadalomtudományok stb. Némely ezek közül a központok közül a nemzetközi rendszer keretein belül nemzetközi funkciókat is képes lesz betölteni. A fenti központok a bármely fajta forrásból származó másodlagos, tartalmi információt a computer memóriájában tárolják, ezenkívül rendelkeznek az el-

sődleges dokumentumokkal, valamint azok mikrofilmjével is. A másodlagos dokumentumokhoz a más országok tematikában analóg központjaival és a nemzetközi központokkal folytatott együttműködés révén jutnak hozzá. A fent említett nagy tájékoztatási központokon kívül a szűkebb szakterületeken kisebb központok is dolgoznak majd.

Az átalakulás a jelenlegi helyzetről a felvázolt jövőbeni állapotra intenzív és komplex tudományos kutatómunkát igényel.

PIRÓG, W.: The present state and main trends in the development of scientific and technical information in Poland

The organized form of scientific and technical information in Poland may be characterized by the slightly separated work of information units

in the individual branches of the national economy, in central offices and councils, resp.

in the following institutions: the Polish Academy of Sciences, Ministry of General and Higher Education, Ministry of Culture and Arts, Ministry of Health and Social Security.

In the course of development the following types of information centres have been established in the economic branches:

company information centres /at present in some 2000 companies/;

specialized information centres /165/;

branch information centres /25/.

The activities of three regional information centres /in voivodships/ are of experimental nature.

Information units belonging to the second group are of a less uniform type and are mainly active within the libraries of higher educational institutes and research institutions. Their co-ordination with the first group may be qualified as insufficient.

The leading and national co-ordinating agency of scientific, technical and economic information is CIINTE. This agency carries on - among other activities - experimental and methodological work to elaborate basic principles for a uniform national automated information system. Remarkable practical results have been already achieved

by using computers in information work. Experiments are scheduled to be completed for 1970, and in the same year a national system will be designed aiming the large scale mechanization and automation of information processes.

Certain principles and concepts have already taken shape. Thus, e.g., the present organization of scientific, technical and economic information will in all probability remain unchanged. At the same time, the system will be improved by the elimination of the excessive atomization of the subject fields of specialized centres in order to avoid the existing shortcomings and defects. The integration of information work carried on in the economic units and in scientific or other fields will be organized so as to avoid any overlapping activity in the future. The organization of information centres within industrial companies will strongly be encouraged and particular attention will be given to information activities in institutions playing an important role in technological development. To ensure the efficiency of information, new services, methods, and forms will be developed. This work will be extended to cover ever more new sources /e.g. research reports, trade literature, materials related to planning and designing etc./. The mechanization of information work will be gradually introduced.

According to the plans, in large centres the secondary, "content" information will be stored in the memory units of computers, while the primary sources will be kept either in their original forms or on microfilms. The secondary documents will be acquired mainly through international co-operation.

The uniform national information system in Poland is going to form an active link in the international information system of the COMECON countries.

S_SS

ПИРУГ, В.: Положение научно-технической информации и ее направление развития в Польше

Организованную научно-техническую информационную деятельность в Польше характеризует в некоторой мере обособленная работа, проводимая в информационных единицах отдельных отраслей народного хозяйства, центральных бюро и советов, или Академии наук Польши, Министерства просвещения и высшего образования, Министерства культуры и искусства, Министерства здоровья и социального страхования.

В отраслях создались в ходе развития центры следующих типов:

- информационный центр предприятия (в настоящее время приблизительно на 2000 предприятиях);
- информационный специальный центр (всего 165), может быть общим, специальным и ориентированным на проблему;
- отраслевой центр (всего 25).

Экспериментальный характер носят три региональных, всеведомственных информационных центра.

Информационные единицы, принадлежавшие другой группе, являются менее единотипными, они работают в первую очередь в библиотеках высших учебных заведений и научно-исследовательских институтах. Их координация с первой группой неполна.

ЦИИНТЭ, руководящий и государственный координирующий орган научной, технической и экономической информации проводит, кроме своей другой деятельности, экспериментальную и методическую работу с целью разработки основных принципов единой, государственной автоматизированной информационной системы. В области применения ЭВМ в информационной работе были достигнуты результаты и на практике. В 1970 году эксперименты будут закончены, и тогда будет разработан проект государственной системы, в значительной мере механизмирующей и автоматизирующей информационные процессы.

Некоторые основные принципы уже выявлены. Например, существующая организация научно-технической и экономической информационной деятельности остается по-прежнему, только некоторые сферы деятельности изменяются в незначительной мере. Зато, с содержательной стороны имеет важное значение факт, что с целью устранения обнаруженных недостатков и ошибок будет прекращена излишняя раздробленность тематики специальных центров. Будет создана интеграция информационной деятельности, проводимой в хозяйственных единицах и в научной или в прочих областях, и тем самым будет устранена в настоящее время еще существующая параллельная деятельность. Ускоряют организацию информационных центров предприятий и в учреждениях, представляющих значение с точки зрения технического развития, и обращается особое внимание на информационную деятельность. Создаются новые обслуживания, методы и формы для эффективного проведения информационной работы, в эту ра-

боту привлекаются и новые источники (напр.: отчеты о научных исследованиях, фирменная литература, проекты и т.д.). Постепенно вводится и механизация информационных работ.

По плану, хранение вторичной, содержательной информации в крупных центрах будет реализовано в памяти ЭВМ, а первичный материал в оригинальной форме остается или обрабатывается на микрофильмах. Приобретение вторичных документов будет осуществляться в первую очередь путем международного сотрудничества.

Польская едина, государственная информационная система будет активным участником международной информационной системы стран-членов СЭВ.

" "

PIRÓG, W.: Lage und Entwicklungstendenzen der technisch-wissenschaftlichen Information in Polen

Die technisch-wissenschaftliche Informationstätigkeit ist in Polen durch die etwas isolierte Arbeit der Informationseinheiten

in den einzelnen Zweigen der Volkswirtschaft, in den Zentralämtern und Räten, bzw.

in der Polnischen Akademie der Wissenschaften, im Ministerium für Bildung und Hochschulwesen, im Ministerium für Kultur und Kunst, sowie im Ministerium für Gesundheitswesen und Gesellschaftsversicherung charakterisiert.

In den Industriezweigen entstanden im Laufe der Entwicklung Zentren folgenden Typs:

Betriebsinformationszentren /gegenwärtig in etwa 2000 Unternehmen/;

Informationsfachzentren /insgesamt 165/, hier kann es sich um ein allgemeines Fachzentrum oder um ein problemorientiertes Zentrum handeln;

Industriezweigzentren /insgesamt 25/.

Mit Versuchscharakter arbeiten auch drei regionale Wojewodschafts-Informationszentren.

Die in die andere Gruppe gehörenden Informationseinheiten sind von weniger einheitlichem Typ, sie sind besonders in Bibliotheken von Hochschulinstitutionen und wissenschaftlichen Forschungsinstitutionen tätig. Ihre Koordination mit der ersten Gruppe ist mangelhaft.

Das leitende und Landeskoordinierungsorgan der wissenschaftlichen, technischen und wirtschaftlichen Information ist CIINTE. Dieses verrichtet neben anderen Aufgaben experimentelle und methodische Arbeit zur Ausarbeitung der Grundprinzipien des einheitlichen, nationalen, automatisierten Informationssystems. In der Anwendung von Computern in der Informationsarbeit wurden bereits in der Praxis gut bewährte Ergebnisse erreicht. Die Experimente werden 1970 beendet und in demselben Jahr wird der Entwurf zu einem weitgehend mechanisierten und automatisierten nationalen System angefertigt.

Einige Grundprinzipien haben sich bereits entwickelt. So wird z.B. voraussichtlich die gegenwärtig bestehende Organisation der technisch-wissenschaftlichen und wirtschaftlichen Informationstätigkeit - mit kleinen Zuständigkeitsänderungen - beibehalten. Gleichzeitig bedeutet es inhaltlich gesehen einen wesentlichen Unterschied, dass man zur Vermeidung der festgestellten Mängel und Fehler die übertriebene Zerstückelung der Thematik der Fachzentren verhindert. Eine Integration der in den Wirtschaftseinheiten und auf wissenschaftlichem und sonstigem Gebiet verrichteten Informationsarbeit wird durchgeführt und dadurch werden die heute noch vorhandenen Parallelitäten aufgehoben. Man fördert die Organisation von Betriebsinformationszentren und grosse Aufmerksamkeit wird der Informationstätigkeit für die technische Entwicklung besonders wichtigen Institutionen gewidmet. Es werden neue Dienste, Methoden und Formen zur wirksamen Verrichtung der Informationsarbeit ausgebildet; in diese Arbeit werden immer weitere Quellen /z.B. Forschungsberichte, Firmensliteratur, Konstruktions- und Planungsmaterialien, usw./ einbezogen. Die Mechanisierung der Informationsarbeit geht stufenweise vor sich.

Den Plänen gemäss werden die grossen Zentren die sekundäre, inhaltliche Information im Speicher des Computers aufbewahren, während das primäre Material in Originalform, sowie in Form von Mikrofilmen zur Verfügung stehen wird. Die sekundären Dokumente wird man hauptsächlich mit Hilfe der internationalen Kooperation erwerben.

Das polnische einheitliche nationale Informationssystem wird ein aktives Glied im internationalen Informationssystem der Mitgliedsstaaten des Rates für Gegenseitige Wirtschaftshilfe bilden.

M
M